

Свояк Дмитро Віталійович,
суддя Переяслав-Хмельницького
міськрайонного суду,
Україна, Київська область,
м. Переяслав-Хмельницький
e-mail: pereyaslav2012@gmail.com

УДК 343.19

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МАТЕРІАЛЬНОГО ТА ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ МОТИВУ І МЕТИ ЗЛОЧИНУ

У статті розглянуто визначення понять мотиву та мети злочину як елементів суб'єктивної сторони складу злочину в доктрині права, а також їх процесуальне та матеріальне значення як у правовій науці, так і правозастосовній практиці. Зазначено, що мотив та мета злочину є факультативними елементами складу злочину й їх доказування у судовому порядку має здійснюватись лише щодо тих складів злочинів, диспозиції яких визначають ці елементи як обов'язкові, а також враховуватись при призначенні покарання. Висвітлено роль мотиву та мети злочину при пред'явленні особі обвинувачення та при винесенні судового рішення за результатами розгляду обвинувачення.

Ключові слова: мотив злочину; мотивація; мета злочину; суб'єктивна сторона складу злочину; доказування; обвинувачення; обвинувальний акт; диспозиція статті.

Свояк Д. В., суддя Переяслав-Хмельницького горрайонного суду,
Україна, Киевская область, г. Переяслав-Хмельницький.
e-mail: pereyaslav2012@gmail.com

Взаимосвязь материального и процессуального значения мотива и цели преступления

В статье рассмотрены определения понятий мотива и цели преступления как элементов субъективной стороны состава преступления в доктрине права, а также их процессуальное и материальное значения как в правовой науке, так и в правоприменительной практике. Отмечено, что мотив и цель преступления являются факультативными их доказывание в судебном порядке должно осуществляться только относительно тех составов преступлений, диспозиции которых определяют эти элементы как обязательные, а также учитываются при назначении наказания. Освещена роль мотива и цели преступления при предъявлении лицу обвинения и при вынесении судебного решения по результатам рассмотрения обвинения.

Ключевые слова: мотив преступления; мотивація; цель преступления; субъективная сторона состава преступления; доказывание; обвинение; обвинительный акт; диспозиция статьи.

Постановка проблеми. Учення про злочин приділяє значну увагу його суб'єктивній стороні як елементу складу злочину. При цьому науковці до ознак суб'єктивної сторони відносять вину, мотив та мету злочину. Окремі дослідники виділяють також емоційний стан суб'єкта як елемент суб'єктивної сторони складу злочину [6].

Якщо питанню вини в Кримінальному кодексі України (далі – КК України) приділено розділ V, то мотив злочину в його Загальній частині цього не згадується взагалі, хоча й передбачається в низці диспозицій Особливої частини КК України. У ньому також не наведено визначення мотиву та мети злочину.

Актуальність теми. Неоднакове визначення мотиву та мети злочину, їх значення при розгляді кримінальних проваджень спричиняє різне за суттю сприйняття обсягу доказування судом, сторонами та іншими учасниками кримінального провадження. Це відображається у прийнятих судових рішеннях та негативно впливає на дотримання засад кримінального провадження.

З огляду на неоднакове визначення ролі мотиву та мети злочину в наукових працях і правозастосовній практиці **мета статті** полягає у виокремленні нормативно-закріпленого і науково обґрунтованого значення мотиву й мети злочину, що дозволить запобігти можливих помилок при вирішенні конкретних кримінальних проваджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мотив та мету злочину як елементи суб'єктивної сторони складу злочину у вітчизняній правовій доктрині досліджували М. І. Бажанов, Л. М. Кривоченко, В. А. Ломако, А. В. Савченко та ін. Кримінально-процесуальна роль цих ознак суб'єктивної сторони складу злочину висвітлювалась у працях Ю. М. Грошевого, М. А. Погорецького, М. Є. Шумила та ін.

Виклад основного матеріалу. Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) визначає мотив та мету вчинення кримінального правопорушення як обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні.

Так, п. 2 ч. 1 ст. 91 цього КПК України передбачає, що в кримінальному провадженні підлягають доказуванню винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення.

Загалом частиною першою цієї статті до обставин, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні, крім вищевказаного, віднесено й інші обставини, які притаманні не для всіх кримінальних правопорушень.

Доволі широке встановлене законодавцем визначення обставин, які підлягають доказуванню, за своїм характером є їх переліком для застосування у практиці при розгляді всіх кримінальних проваджень незалежно від кваліфікації дій.

Зокрема, вид і розмір заподіяної шкоди як обставини, передбачені законом, що підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях, де така шкода не заподіяна, не можуть бути елементом доказування.

Це стосується й інших обставин, що підлягають доказуванню, крім події кримінального правопорушення, неможливість доказування якої виключає кримінальну відповідальність.

У ч. 2 цієї статті передбачено, що доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження.

Стаття 92 КПК України 2012 р. покладає обов'язок доказування обставин, передбачених його ст. 91, крім випадків, передбачених ч. 2 цієї статті, на слідчого, прокурора та, в установлених цим Кодексом випадках, – потерпілого.

Тобто, слідчий, прокурор або потерпілий мають довести вищевказані обставини шляхом збирання відповідних доказів.

М. А. Погорецький, у співавторстві з М. Є. Шумилом, коментуючи ст. 91 КПК України 2012 р., зазначили, що обставини, викладені у цій статті, мають узагальнюючий орієнтуючий характер для всіх видів кримінального провадження, тому в теорії доказів отримали назву загального предмета доказування на всіх стадіях кримінального провадження. Водночас індивідуалізація предмета доказування в конкретному провадженні здійснюється з урахуванням вимог диспозиції статті КК України, за якою кваліфікується діяння, що підлягає доказуванню [3, с. 267].

У наукових працях мотив вчинення злочину для можливості кримінального переслідування визначається по-різному. Так, М. І. Бажанов наголошував, що мотив – це факультативна ознака суб'єктивної сторони злочину. Однак він факультативний лише у загальному вченні про склад злочину, оскільки не всі склади містять у собі певні мотиви [1, с. 57]. У певних випадках мотив може бути конститутивною ознакою злочину, в інших – кваліфікуючою, в третіх – факультативною ознакою, яка враховується лише при призначенні покарання [Там само, с. 57].

Л. М. Кривоченко також визначає мотив злочину як факультативну ознаку, тобто таку, яка в характеристиці суб'єктивної сторони різних злочинів може відігравати різну роль [2, с. 164]. При цьому зазначається, що мотив стає обов'язковою ознакою в тих випадках, коли законодавець передбачає їх у диспозиціях статей: або прямо вказує на них, або вони однозначно впливають із характеру діяння [Там само, с. 163].

Аналогічно з мотивом М. І. Бажанов та Л. М. Кривоченко визначають факультативною ознакою суб'єктивної сторони складу злочину й мету, підкреслюючи, що мета злочину має місце лише у злочинах, що вчиняються з прямим умислом [1, с. 58; 2, с. 163]. Відсутність мотиву чи мети в конкретному випадку, якщо у законі передбачено відповідний мотив чи мету як обов'язкову ознаку складу злочину, виключає злочинність діяння.

На протигагу даній науковій позиції А. В. Савченко зазначає, що «розгляд мотиву як факультативної ознаки суб'єктивної сторони злочину є неповним, недостатнім, невідповідним і суперечить принциповим положенням психо-

логічної науки, а також позиціям інших галузей права (наприклад, кримінально-процесуального права), оскільки кожен злочин є діянням (ст. 11 КК України), а діяння не буває і не може бути безмотивним» [5, с. 120].

Це твердження А. В. Савченко обґрунтовував, зокрема, тим, що «кримінально-процесуальне право виходить з того, що мотив є предметом доказування у кожному злочині, що свідчить про визнання існування мотиву в будь-якому суспільно-небезпечному діянні. При провадженні дізнання, досудового слідства та розгляд кримінальної справи у суді мотив підлягає обов'язковому доказуванню, а також зазначенню в обвинувальному висновку слідчого та обвинувальному вирoku суду» [Там само, с. 121].

М. І. Бажанов у цьому контексті зазначає, що мотив притаманний лише умисним злочинам, але мотивація певного роду має місце й при вчиненні необережних злочинів. У необережних злочинах можна казати лише про мотиви діяння, оскільки мотиви не поширюються на самі наслідки [1, с. 57].

Вбачається, що це твердження є більш виправданим й обґрунтованим в умовах сьогодення.

А. В. Савченко обґрунтовував свою позицію у 2002 р. положеннями КПК України 1960 р., зокрема, ст.ст. 223, 334 цього Кодексу. КПК України 2012 р. має певні відмінності у цьому питанні. Зокрема, чинним законом (ст. 291 КПК України 2012 р.) не передбачено зазначення в обвинувальному акті мотиву вчинення інкримінованого обвинуваченому злочину.

Крім того, обґрунтування обов'язкової наявності мотиву при вчиненні всіх злочинів посиленням на психологічну науку покладає свого роду кваліфікаційну вимогу до слідчих, прокурорів, адвокатів і суддів мати відповідний фах у цій галузі. Зокрема, виходячи з суті визначення мотиву злочину як психічного утвору, який спонукає особу до вчинення суспільно небезпечного діяння та є його підставою, як визначає мотив злочину А. В. Савченко, без отримання інформації від самої цієї особи про її спонукання до цих дій буде вкрай важко, а подекуди й неможливо, встановити дійсні підстави вчинення цих дій.

Наведене визначення мотиву не враховує помилки у кримінальному праві, а також казусу, що в певних випадках виключає злочинність діяння.

Спірною в контексті вчення про злочин є позиція щодо наявності мотиву злочину в усіх суспільно небезпечних діяннях, у тому числі через те, що такі діяння можуть вчинятись й особами, які не є суб'єктами злочину. Крім того, залишається неврегульованими питання розмежування злочину та кримінального проступку в контексті ступеня суспільної небезпечності таких діянь, вирішення якого вплине на визначення мотиву у кримінальному праві.

Таким чином, не можна казати про наявність мотиву злочину у діяннях, які не відповідають усім ознакам злочину.

Значно ускладненим виявиться встановлення мотиву злочину, вчиненого особами, які, користуючись правом, передбаченим ст. 63 Конституції України, відмовляються давати показання проти себе. Звичайно мотив

вчиненого злочину може доводитись й іншими доказами, але їх значимість, з урахуванням приписів ч. 3 ст. 62 Конституції України та ч. 4 ст. 17 КПК України 2012 р. щодо неможливості обґрунтування обвинувачення припущеннями й тлумачення всіх сумнівів щодо доведеності вини особи на її користь, може бути вкрай незначною.

Неузгоджена позиція в наукових розробках щодо ролі мотиву та мети злочину відбивається у неоднаковому практичному застосуванні кримінального закону при визначенні мотиву та мети злочину обставинами, які мають доказуватись у кримінальному провадженні та, відповідно, встановлюватись судом.

Зокрема, Апеляційний суд Київської області в ухвалі від 08.07.2015 р. про скасування вироку Переяслав-Хмельницького міськрайонного суду Київської області від 12.05.2015 р. та направлення справи на новий судовий розгляд у цей же суд зі стадії підготовчого судового засідання в іншому складі суддів, підставою для цього рішення визнав те, що обвинувальний акт у цьому кримінальному провадженні не відповідає вимогам ст. 291 КПК України 2012 р., тому що не містить формулювання обвинувачення, оскільки в ньому не вказані мотиви скоєного злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115, ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 194 КК України (справа № 373/2790/14-к) [8].

Це дало підставу колегії суддів Апеляційного суду Київської області дійти висновку про те, що обвинуваченому прокурором не було висунуто обвинувачення у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 115, ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 194 КК України.

Однак диспозиція ч. 1 ст. 115, ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 194 КК України не містить такого елемента складу злочину як мотив.

Зазначена вище ухвала від 08.07.2015 р. не містить посилань на ст.ст. 91, 92, 368, 374, 412, 415 КПК України 2012 р., що не дає змоги точно визначити правові підстави винесеного рішення. Але можна дійти висновку, що причиною та правовою підставою скасування вироку та направлення справи на новий судовий розгляд визначено те, що в обвинувальному акті не було зазначено мотиви інкримінованих обвинуваченому злочинів.

Ця позиція не узгоджується з поглядом науковців на це питання.

Так, Л. М. Кривоченко прямо зазначає, що «простий склад умисного вбивства, передбачений у ч. 1 ст. 115 КК України, являє собою умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині незалежно від мотивів і мети». Наявність мотиву вчинення цього діяння, який передбачений у ч. 2 ст. 115 КК України, дає підстави для кваліфікації цих дій за відповідним пунктом цієї частини [2. с. 164].

Інший склад колегії суддів Апеляційного суду Київської області при розгляді іншого кримінального провадження по суті висловив у своєму рішенні дещо відмінну позицію, ніж у вищевказаній ухвалі цього ж суду від 08.07.2015 р. щодо визначення обов'язкових елементів суб'єктивної сторони злочину, що підлягають доказуванню.

Предметом розгляду в цьому кримінальному провадженні було вчинення особою злочинів, передбачених ч. 2 ст. 364 та ч. 2 ст. 366 КК України.

Так, ухвалою Апеляційного суду Київської області від 11.08.2015 р. було скасовано вирок Переяслав-Хмельницького міськрайонного суду Київської області від 21.04.2015 р. і призначено новий розгляд у суді першої інстанції зі стадії підготовчого судового засідання (справа № 373/3201/14-к) [9].

Своє рішення Апеляційний суд Київської області обґрунтував тим, що Законом України «Про внесення змін до Кримінального та кримінального процесуального кодексів України щодо імплементації до національного законодавства положень статті 19 Конвенції ООН проти корупції» від 21.02.2014 р., який набрав чинності 28.02.2014 р., було внесено зміни до ст. 364 КК України та в абзаці частини першої слова «з корисливих мотивів чи в інших особистих інтересах або в інтересах третіх осіб» замінено словами «з метою одержання будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи». Тобто суб'єктивна сторона злочину в новій редакції закону встановлює мету злочину – одержання будь-якої неправомірної вигоди для обвинуваченого або для інших фізичних або юридичних осіб, в інтересах яких він діє.

Відсутність посилання на мету злочину в обвинувальному акті в цьому кримінальному провадженні, на думку Апеляційного суду, свідчить про відсутність формулювання обвинувачення відповідно до положень закону й викладені в обвинувальному акті фактичні обставини є неконкретними, що порушує право обвинуваченого на захист у висунутому обвинуваченні.

В ухвалі зазначено, що залишення поза увагою цієї обставини судом першої інстанції стало порушенням вимог кримінального процесуального закону – «є перешкодою у встановленні істини в даному кримінальному провадженні, забезпеченні дотримання законності, правильного правозастосування та відповідно постановлення обґрунтованого судового рішення».

Незважаючи на те, що КПК України не містить жодної вказівки щодо необхідності (чи можливості) встановлення істини у кримінальному провадженні, все ж слід вказати, що у цьому випадку колегія суддів висловила позицію щодо необхідності встановлення та доказування саме тих елементів складу злочину, які передбачені диспозицією статті, в порушенні яких обвинувачується особа.

У низці обвинувальних вироків Апеляційного суду Київської області, які ухвалювались при перегляді вироків судів першої інстанції (справи №№ 369/3257/13-к, 359/3673/14-к), відсутня вказівка на встановлення мотивів вчинених злочинів. При цьому зазначені злочини відносяться до корисливих [11-12].

У вирокі Апеляційного суду Київської області у справі № 373/1182/13-к при визнанні особи винною у вчиненні злочинів, передбачених ч.ч. 1, 4 ст. 358 КК України, взагалі не встановлено мотиву вчиненого злочину, а наявність складу злочину у діянні визнано на підставі доказів, поданих прокурором суду апеляційної інстанції, що в суді першої інстанції не подавались [13].

Частиною 3 ст. 374 КПК України 2012 р. передбачається, що в мотивувальній частині вироку, у разі визнання особи винуватою, крім іншого, зазначаються: формулювання обвинувачення, визнаного судом доведеним, із зазначенням місця, часу, способу вчинення та наслідків кримінального правопорушення, форми вини і мотивів кримінального правопорушення.

Однак цей перелік передбачає зазначення й іншої інформації, у тому числі мотивів звільнення від відбування покарання, застосування примусових заходів медичного характеру при встановленні стану обмеженої осудності обвинуваченого, застосування примусового лікування відповідно до ст. 96 КК України, мотивів призначення громадського вихователя неповнолітньому; підстав для задоволення цивільного позову або відмови в ньому, залишення його без розгляду.

Ці обставини не є притаманними для всіх категорій кримінальних проваджень й, відповідно, зазначаються лише у випадках, коли є для цього підстави – вирішення судом цих питань.

Абзац 8 цієї частини взагалі передбачає зазначення в мотивувальній частині вироку мотивів ухвалення інших рішень щодо питань, які вирішуються судом при ухваленні вироку, та положення закону, якими керувався суд.

Тобто, перелік питань, які мають бути висвітлені в обвинувальному вироку, є невичерпним і має характер орієнтовного залежно від обставин справи.

Ю. М. Грошевий, коментуючи ст. 374 КПК України 2012 р., вказував, що обов'язковим є зазначення мотиву і мети, коли законодавець передбачає їх у диспозиції статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, що передбачає відповідальність за кримінальне правопорушення, винним у вчиненні якого визнається обвинувачений, або вказує їх як кваліфікуючі ознаки (наприклад, див. п. 6 ч. 2 ст. 115, ст.ст. 185, 190, 296, 364 КК України) [4, с. 146].

Статтею 8 КПК України 2012 р. закріплено, що кримінальне провадження здійснюється з додержанням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Принцип верховенства права у кримінальному провадженні застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

У контексті порушеного у статті питання Європейський суд з прав людини в рішенні у справі «Михайлюк та Петров проти України» (заява № 11932/02, п. 25) зазначив, що вираз «згідно із законом» насамперед вимагає, щоб оскаржуване втручання мало певну підставу в національному законодавстві; він також стосується якості відповідного законодавства і вимагає, щоб воно було доступне відповідній особі, яка, крім того, повинна передбачати його наслідки для себе, а також це законодавство повинно відповідати принципу верховенства права [10].

Стаття 19 Конституції України передбачає, що правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примуше-

ний робити те, що не передбачено законодавством. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Венеціанська комісія у своєму звіті 2011 р. в контексті визначення «верховенства права» та «правової держави» зазначила, що для цього мають дотримуватись не лише формально, але й по суті щонайменше шість необхідних елементів: законність, включно з прозорим, підзвітним і демократичним процесом прийняття законів; правова визначеність; заборона довільності у прийнятті рішень; доступ до правосуддя, що здійснюється незалежним і безстороннім судом, включно з можливістю оскаржити в суді адміністративні акти; повага до прав людини; недискримінація і рівність перед законом [7].

Таким чином, слід констатувати, що принципи правової визначеності та можливості передбачення особою наслідків своїх дій, а також дій органів державної влади щодо розгляду питання про притягнення особи до кримінальної відповідальності вимагають чіткого встановлення критеріїв застосування всіх елементів складу злочину, в тому числі факультативних, як то мотив та мета злочину.

Окремо слід звернути увагу в контексті проблематики, що досліджується, й на принцип змагальності сторін у кримінальному процесі, передбачений ст. 22 КПК України 2012 р. Зокрема, законодавець дав визначення цього принципу, зазначивши, що «кримінальне провадження здійснюється на основі змагальності, що передбачає самостійне обстоювання стороною обвинувачення і стороною захисту їхніх правових позицій, прав, свобод і законних інтересів засобами, передбаченими цим Кодексом».

Частина 2 ст. 22 КПК України 2012 р. чітко регламентує, що сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів, клопотань, скарг, а також на реалізацію інших процесуальних прав, передбачених цим Кодексом.

При цьому, відповідно до принципу диспозитивності кримінального процесу, який закріплений ст. 26 КПК України 2012 р., суд у кримінальному провадженні вирішує лише ті питання, що винесені на його розгляд сторонами та віднесені до його повноважень цим Кодексом (ч. 3 цієї статті).

Законодавець у ст. 337 КПК України 2012 р. чітко визначив й межі судового розгляду, де вказав, що судовий розгляд проводиться лише стосовно особи, якій висунуте обвинувачення, і лише в межах висунутого обвинувачення відповідно до обвинувального акта, крім випадків, передбачених цією статтею.

Такі виключні випадки стосуються лише реалізації прокурором права на висунення додаткового обвинувачення, його зміну або відмову від нього, а також виходу судом при ухваленні рішення за межі висунутого обвинувачення, зазначеного в обвинувальному акті, лише в частині зміни правової ква-

ліфікації кримінального правопорушення, якщо це покращує становище особи, стосовно якої здійснюється кримінальне провадження.

Тобто зазначення чи незазначення в обвинувальному акті мотиву чи мети злочину є правом сторони обвинувачення й суд не вправі вказувати на це прокуророві.

При цьому незазначення мотиву чи мети злочину в тих випадках, коли диспозиція статті, в порушенні якої обвинувачується особа, передбачає вказані ознаки суб'єктивної сторони складу злочину або це однозначно впливає з характеру діяння, повинно мати наслідком виправдання особи через відсутність (недоведеність) в її діях складу злочину або перекваліфікацію таких дій. У всіх інших випадках відсутність у пред'явленому обвинуваченні мотиву чи мети злочину може мати наслідком лише неврахування цих ознак при призначенні покарання або взагалі не впливати на розгляд справи в цілому.

Висновки та пропозиції. Мотив і мета злочину не можуть бути наявними в усіх злочинах, а тим паче в усіх суспільно-небезпечних діяннях.

Мотив і мета злочину є факультативними ознаками суб'єктивної сторони складу злочину, які можуть відігравати обов'язкову, кваліфікуючу роль або роль ознак, що пом'якшують чи обтяжують покарання.

Мотив і мета злочину не є обов'язковими елементами складу злочину при пред'явленні обвинувачення за вчинення дій, що кваліфікуються статтями КК України, диспозиції яких не містять прямої вказівки на ці ознаки або однозначно впливають із характеру діяння.

Відсутність в обвинувальному акті серед кваліфікуючих ознак інкримінованої особі діяння мотиву чи мети злочину не може вважатись його невідповідністю вимогам ст. 291 КПК України, а має оцінюватись через призму диспозиції статті кримінального закону й враховуватись судом при винесенні рішення про наявність складу злочину в інкримінованих особі діяннях та/чи призначенні винній особі покарання.

Зважаючи на це, з метою усунення неоднакового застосування кримінального та кримінально-процесуального закону в частині визначення обов'язковості зазначення в обвинувальному акті мотиву та мети злочину пропонується висвітлити позицію з цього питання при підготовці узагальнення судової практики Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

З метою уникнення в подальшому можливих суперечностей щодо статусу мотиву та мети злочину та їх значення при притягненні особи до кримінальної відповідальності доречно на законодавчому рівні закріпити їх визначення.

При цьому конкретизація окремих диспозицій статей КК України шляхом внесення змін у частині чіткої регламентації необхідних ознак складу злочину, що підлягають доказуванню у межах кримінального провадження, також сприятиме однозначному застосуванню кримінального закону.

Список літератури:

1. Бажанов М. І. Кримінальне право України. Загальна частина : навч. посіб. / М. І. Бажанов. – Дніпропетровськ : Пороги, 1992. – 167 с.
2. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник для студ. юрид. спец. вищ. закладів освіти / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін. ; за ред. професорів М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – Київ; Харків : Юрінком Інтер; Право, 2001. – 416 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Харків : Право, 2012. – 768 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 2 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Харків : Право, 2012. – 664 с.
5. Савченко А. В. Мотив і мотивація злочину : монографія. – Київ : Атіка, 2002. – 144 с.
6. Шеховцова Л. І. Емоційний стан особи, яка вчинила злочин, за кримінальним законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Л. І. Шеховцова ; Запоріж. нац. ун-т. – Запоріжжя, 2007. – 250 с.
7. CDL-AD(2011)003 rev. Report on the Rule of Law. Adopted by the Venice Commission at its 86th plenary session (Venice, 25-26 March 2011) on the basis of comments by Mr Pieter van Dijk, Ms Gret Haller, Mr Jeffrey Jowell, Mr Kaarlo Tuori. – 16 p.
8. Судове рішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/46488641>.
9. Судове рішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/48509874>.
10. Рішення ЄСПЛ у справі «Михайлюк та Петров проти України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/974_500.
11. Судове рішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/42650664>.
12. Судове рішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/42848565>.
13. Судове рішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/33429054>.

References:

1. Bazhanov, M. I. Kryminal'ne pravo Ukrainy. Zahal'na chastyna. Uchbovyj posibnyk. [Criminal law of Ukraine. Chapeau. Textbook]. Dnipropetrovs'k: Porohy, 1992. 167 p. [in Ukrainian].
2. Kryminal'ne pravo Ukrainy: Zahal'na chastyna: Pidruchnyk dlia studentiv iuryd. spets. vysch. zakladiv osvity [Criminal law of Ukraine. Chapeau. Textbook]. M.I. Bazhanov, Yu.V. Bau- lin, V.I. Borysov ta in.; Za red. profesoriv M.I.Bazhanova, V.V.Stashysa, V.Ya. Tatsiia. Kyiv-Kharkiv: Yurinkom Inter-Pravo, 2001. 416 p. [in Ukrainian].
3. Kryminal'nyj protsesual'nyj kodeks Ukrainy. Naukovo-praktychnyj komentar: u 2 t. T. 1 [Criminal Procedure Code of Ukraine. Scientific commentary: in 2 vol. Vol. 1]. O. M. Bandurka, Ye. M. Blazhivs'kyj, Ye. P. Burdol' ta in. ; za zah.red. V. Ya. Tatsiia, V. P. Pshonky, A.V.Portnova. Kharkiv:Pravo, 2012. 768 p. [in Ukrainian].
4. Kryminal'nyj protsesual'nyj kodeks Ukrainy. Naukovo-praktychnyj komentar: u 2 t. T. 2 [Criminal Procedure Code of Ukraine. Scientific commentary: in 2 vol. Vol. 2]. O. M. Bandurka, Ye. M. Blazhivs'kyj, Ye. P. Burdol' ta in. ; za zah. red. V.Y a. Tatsiia, V. P. Pshonky, A. V. Portnova. Kharkiv : Pravo, 2012. – 664 p. [in Ukrainian].
5. Savchenko, A. V. Motyv i motyvatsiia zlochynu. Monohrafiia. [Motive and motivation of the crime. Monograph]. Kyiv: Atika, 2002. 144 p. [in Ukrainian].
6. Shekhovtsova, L. I. Emotsijnyj stan osoby, iaka vchynyla zlochyn, za kryminal'nym zakonod- avstvom Ukrainy: dys. kand. iuryd. nauk: 12.00.08. [The emotional state of the person who committed

the crime under the criminal laws of Ukraine: Thesis PhD] Zaporiz'kyj natsional'nyj un-t. Zapor-izhzhia, 2007. 250 p. [in Ukrainian].

7. CDL-AD(2011)003 rev. Report on the Rule of Law. Adopted by the Venice Commission at its 86th plenary session (Venice, 25-26 March 2011) on the basis of comments by Mr Pieter van Dijk, Ms Gret Haller, Mr Jeffrey Jowell, Mr Kaarlo Tuori. 16 p.

8. Sudove rishennia [Judgment]. – Rezhym dostupu : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/46488641>. [in Ukrainian].

9. Sudove rishennia [Judgment]. – Rezhym dostupu : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/48509874>. [in Ukrainian].

10. Rishennia YeSPL po spravi «Mykhajliuk ta Petrov proty Ukrainy» [Decision of ECHR from December, 15, 2009 in business Mikhaylyuk and etrov against in Ukraine, no. 11932/02]: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/974_500. [in Ukrainian].

11. Sudove rishennia [Judgment]. – Rezhym dostupu : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/42650664>. [in Ukrainian].

12. Sudove rishennia [Judgment]. – Rezhym dostupu : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/42848565>. [in Ukrainian].

13. Sudove rishennia [Judgment]. – Rezhym dostupu : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/33429054>. [in Ukrainian].

Svoiak D., Judge, Pereiaslav-Khmelnyskiy City District Court in Kyiv Oblast, Ukraine, Kyiv Oblast, Pereiaslav-Khmelnyskiy.
e-mail: pereiaslav2012@gmail.com

Interconnection of Substantive and Procedural Significance of Motive and Purpose of Crime

The article highlights the lack of uniformity in the scientific approach to the definitions of motive and purpose of crime as elements of a subjective aspect of crime, their procedural and substantive significance in the law doctrine and the law enforcement practice.

A clear legal definition and significance of motive and purpose or forming a clear position on these issues in the court of the highest resort are to eliminate the contradictions that currently considerably affect certain criminal proceedings.

It is specified that definition of the motive and purpose of the crime charged as a mandatory element of proof on the stage of arraignment and trial can take place only if the disposition of those crimes contain these elements or they clearly result from the nature of the act. Also this definition of motive and purpose of crime may, at a will of prosecution, be taken into account in sentencing.

It is noted that the motive of crime may occur only in premeditated crimes, whereas motivation is found in all acts, including socially dangerous.

It is specified that absence of motive or purpose of crime in the indictment cannot result in returning one to the prosecutor, and should be considered by the court as proof or lack of proof of constituent element of crime in the act of the accused or taken into account in sentencing.

Keywords: motive of crime, motivation, purpose of crime, subjective aspect of crime, proof, prosecution, indictment, the disposition of an article.

Надійшла до редколегії 22.03.2016 р.